

També sóc jo // To sam ja također

(Una defensa personal a la immersió lingüística)

Em dic Matea Bradičić. Tinc 24 anys. Sóc croata i fa dos anys vaig graduar-me en Filologia Catalana.

Aquestes quatre frases *a priori* inconnexes (que sovint m'apresso a dir: una mica sense agafar aire, mig automàticament) són només una línia mal traçada entre dos vèrtexs aparentment oposats de la meva vida: el fet de ser immigrant (tot i que aquesta paraula no m'agradi gens), d'una banda, i el fet, a hores d'ara, d'estimar tan profundament la llengua catalana. Ara bé, si he estat capaç de traçar aquesta línia, és, fonamentalment, gràcies a un factor importantíssim, i aquest factor, aquest eix transversal que uneix trets que, en principi, em semblen estranys fins i tot a mi, requereix necessàriament l'esforç d'enderrocar certs prejudicis (a hores d'ara, si se'm permet dir-ho, tan arrelats dins de la nostra societat). Aquesta línia de què parlava, aquest eix que he traçat tantes vegades sense adonar-me'n –mig com un miracle–, i, d'altres, patint-ne cada passa, es diu INTEGRACIÓ i passa necessàriament, en el meu cas, pel sedàs d'un programa escolar d'immersió lingüística.

Potser començo a construir la casa per la teulada, però, abans de res, vull dir que el meu nom, aquest Matea Bradičić que de vegades aquí sona tan estrany (i que, ¿per què no dir-ho?, tot sovint em veig obligada a lletrejar) de vegades em recorda que no sóc d'aquí, malgrat somniï en català, pensi en català o faci l'amor en català. No us confongueu, però, perquè quan sóc a Croàcia somnio en croat, penso en croat i faig l'amor en croat, que és la meva llengua materna. No obstant això, a efectes pràctics, a hores d'ara, sóc completament trilingüe: parlo perfectament tant català com castellà i croat –i, de fet, en el meu dia a dia, utilitzo les tres llengües, tot i que, és clar, amb freqüències diferents. Tanmateix, però, seria absurd d'intentar amagar que, en la meva rutina, el català té una preponderància absoluta en tant que llengua en què m'hi sento més còmoda i, per extensió, en què prefereixo expressar-m'hi i viure. En aquest sentit (i això potser ja són cavil·lacions personals), suposo que,

sociolingüísticament, en el meu cas, la meua Llengua 1, és a dir, la meua llengua materna (el croat), no coincideix amb la meua llengua vehicular d'ús habitual. Per a què passés això, però, per tal d'arribar a construir la meua identitat catalana o, en tot cas, per tal de re-construir aquesta doble identitat que he esdevingut, cal explicar, a mode de retrospectiva, alguns punts lingüístics de la meua vida.

Vaig arribar a Catalunya el febrer del 1997, quan encara no havia complert els 7 anys. Al principi, la meua mare i jo vam viure uns mesos a Cornellà de Llobregat i, allà, per primera vegada a la vida, vaig poder anar a l'escola. Tot i tenir l'edat per començar primer de primària, els mestres van decidir que el més convenient seria que comencés P5, perquè només quedaven quatre mesos de curs i jo no parlava ni català ni castellà. Si bé aquesta experiència d'iniciació a l'etapa escolar pot ser un sotrac per als nens més febles –i jo ho era– per a mi va ser un malson. I quan dic “malson” vull dir que jo no encaixava dins d'aquella mena d'educació rígida que m'intentaven imposar. Potser a causa de les meves circumstàncies familiars, o bé pel desconcert produït a causa del desconeixement de les llengües vehiculars del centre, o potser també per la desorientació que em causava la desubicació en què em trobava, vaig caure en l'anomenada etapa de silenci, o etapa silenciosa (d'emmagatzematge àvid de vocabulari, però sense emetre cap so en llengua 2... o 3, en el meu cas). En aquesta etapa, que va durar gairebé quatre mesos, em vaig negar a pronunciar una sola paraula en qualsevol llengua que no fos el croat. Ara bé, si explico això és per intentar transmetre que un nen nouvingut es troba tan immensament perdut entre sotrac i sotrac de la seva nova vida que no li és rellevant en quina llengua se li dirigeixen, perquè no entén ni una ni l'altra. En aquestes circumstàncies, no crec ni que s'hagi de donar massa voltes al tema, ni que ens haguem d'apiadar del nen, sinó que, penso, cal fer un esforç per demostrar-li en tot moment que se'l vol entendre, que se'l vol ajudar i, per sobre de tot, que se'l vol integrar dins d'aquest nou context. Com que no voldria que ningú malinterpretés això que intento dir, retrocediré una mica per tal d'explicar-me millor. Jo, quan vaig arribar, sabia llegir i escriure en croat, però vaig tenir la mala sort d'anar a parar en una escola a Sant Ildefons on encara no estaven acostumats a tractar amb alumnes d'origen estranger, així que van decidir de tractar-me com una alumna més, però afegint-me a totes les classes de reforç possibles, quan jo en realitat no necessitava cap tipus de reforç: a mi em

passava, només, que no entenia la llengua en què se'm dirigien. Reitero: no entenia la llengua en què se'm dirigien, i a més a més em negava a parlar-la, però per dins emmagatzemava vocabulari, d'una banda, i construccions sintàctiques, de l'altra, a una velocitat esfereïdora (i ho recordo perfectament). I, no sé com, però era una mena d'esponja, i era capaç de classificar i discernir el català del castellà. És per això que em nego a entendre, en aquest sentit, la crítica a la immersió lingüística que es val de l'absurd argument de no voler atabalar el nen. El nen, i ho asseguro, està molt atabalat, està insultantment perdut, però privant-lo d'un aprenentatge amb immersió, en realitat, se li estan tallant les ales. Perquè jo potser vaig callar durant quatre mesos, i això dit així deu sobtar molt, però es tracta d'un procés normal d'aprenentatge en immersió, i aleshores, quan vaig començar a parlar, vaig avançar a passes de gegant i d'una manera absolutament bilingüe. De fet, la meva primera frase aquí va ser en català: un dia al pati vaig dir que tenia set, cap a final de curs. I si vaig decidir de parlar en aquell moment va ser perquè estàvem tancats dins d'un sorral i no ens deixaven sortir si no demanàvem permís. I jo, realment –i ho recordo–, tenia molta set. I sabia dir-ho. No sé com, ni per què. Però sabia dir-ho.

Als 9 anys (per a mi, segon de primària) vaig arribar a Esparreguera i vaig continuar la meva escolarització al centre Mare de Déu de la Muntanya. A diferència de l'escola de Cornellà, els mestres es van adonar que jo no tenia cap problema d'aprenentatge i, ben aviat, vaig superar les meves mancances lingüístiques tant en llengua catalana com castellana. A partir d'aquest punt, a partir del punt en què jo, per fi, sóc considerada una alumna més dins del sistema escolar, la meva educació no ha diferit gens ni mica dels altres processos cognitius d'aprenentatge dels nois i noies de la meva edat.

I ara, vist amb perspectiva, i per això escric aquestes ratlles, trobo que la implantació del programa d'escola catalana en llengua i contingut ha estat l'estratègia més adequada i eficaç per tal de dotar-me a mi dels mateixos instruments culturals i lingüístics que tots els nens i nenes que m'envoltaven. I això ha comportat, i seria absurd de negar-ho, que pogués desenvolupar-me, finalment, amb les mateixes possibilitats que ells, independentment de la meua llengua familiar (i del fet que, a casa meua, no existeixin els pronoms febles). És per això que no trobo lícit que, tot sovint, hagi de justificar la meua tria per acabar

estudiant filologia catalana. Si bé he afirmat que, des dels 9 anys, la meua educació, en llengua i continguts, no ha diferit de cap alumne català no trobo necessari d'explicar un *per què* ni un *com* he acabat a La Central, si no és per un amor infinit, i ja ho he dit al començament, cap a la llengua i literatura catalanes (que vaig adquirir, durant la meua escolarització secundària, a l'Escola Cooperativa El Puig: gràcies de tot cor).

Pel que fa al meu entorn i a les meves llengües d'ús habitual, d'altra banda, i talment com deia abans, sóc completament trilingüe. Els meus pares, entre ells, parlen en castellà. Quan vam venir a viure a Catalunya i, aproximadament, durant els cinc o sis mesos següents, la meua mare i la seva parella actual, en Francesc, van començar parlant en anglès. Després d'aquest període d'adaptació al nou medi, van decidir deixar de banda l'anglès per tal que la meua mare pogués realitzar una immersió en llengua castellana. Les raons en què es basa aquesta tria estan fonamentades, principalment, per l'entorn social i familiar del meu padrastre: la seva família és andalusa i parlen en castellà. D'altra banda, però, la meua mare sempre ha dit que també hi va influir una manca de suports d'aprenentatge lingüístic entre el català i el croat. Ara bé, un cop assolida la competència bàsica i un cop adquirida la seguretat en el domini de la llengua castellana, la meua mare ha cursat els nivells B1 i B2 del MECR al Consorci de Normalització Lingüística d'Esparreguera –fet que m'omple d'orgull. Amb ella, però, tant el meu germà com jo parlem en croat, i aquesta decisió, presa molt a consciència, rau en la voluntat de mantenir viva la nostra llengua i, per extensió, els nostres orígens. Finalment, amb el meu padrastre, sempre parlem en català. Val a dir, perquè a efectes pràctics no deixa de ser curiós, que ell és de Màlaga, i que va arribar a Catalunya quan era adolescent. Ha fet, però, un procés de substitució lingüística fins a tal punt de fer servir el català en, gairebé, totes les esferes de la seva vida i, per extensió, també amb nosaltres.

Per anar acabant, i ja per no allargar-me més del compte, voldria recordar una frase manllevada de la *Dignitat Literària* de Josep Carner, on el poeta ens diu que «la paraula és la Pàtria. La seva dignitat és una dignitat nacional». Si bé el sentit noucentista en què Carner ho deia és radicalment oposat tant al context com a la situació en què ens trobem avui dia, trobo que és una bona manera de recordar-nos a nosaltres mateixos, potser ara més que mai, que conservar la dignitat de la

nostra llengua passa, necessàriament, per un aprenentatge escolar amb immersió. No em dedicaré a repetir els arguments a favor d'aquest programa i els seus nombrosos beneficis, sinó que parlo en tot moment, ara, com a alumna i beneficiària d'aquest sistema. Permeteu-me, per això, retrocedir un moment al principi, quan parlava de casar els vèrtexs oposats de la meua vida, i esmentava la INTEGRACIÓ com l'eix transversal d'unió entre ells; una línia (i ho repeteixo) que per a mi ha implicat necessàriament l'assoliment reeixit d'un programa escolar que m'ha permès de re-construir la meua pròpia identitat des d'un punt de vista multilingüe. En aquest sentit, fa poc, un amic va dir-me que jo mateixa era un èxit rotund de la immersió, però vull deixar molt i molt clar que jo no me n'hi sento. No escric això, avui, per encarnar cap èxit d'un programa educatiu concret, ni sóc aquí per ser víctima d'unes circumstàncies determinades de la meua vida que desemboquen en un ús multilingüe dins de la meua quotidianitat. L'èxit de tot plegat, en tot cas, és la immersió lingüística per ella mateixa –la mateixa immersió lingüística que vaig patir, que vaig plorar i que vaig callar, però que defensaré sempre aferrissadament. O, potser, per ser justa, l'èxit del meu cas està una mica escindit: un tros de pastís és per als meus pares, per ensenyar-me que cada llengua és una finestra per on es pot mirar el món i per no permetre'm oblidar d'on vinc, sense vetar-me, però, l'on sóc i el cap a on vaig; l'èxit també és d'una escola pública de qualitat i dels mestres que hi he tingut i, en darrer terme, el tercer tros de pastís, i no per això menys important, és per als companys i amics de què he estat rodejada tots aquests anys. I és que l'aprenentatge d'una llengua és una realitat tant a dins de les aules com a fora, i això no ens ha d'espantar, ben al contrari: hauríem de sentir-nos orgullosos d'aquesta escola catalana acollidora de tota diversitat, d'aquest programa escolar que facilita la cooperació, la cohesió i el sentiment de pertinença a un sol poble (sempre, això sí, en un marc de llibertat i de respecte en el qual tothom hi té cabuda). Una escola que recull la tradició catalana d'incorporar a un projecte comú persones d'orígens molt diversos. O, en darrer terme, d'una **escola catalana** que, potser, a causa de la peculiaritat de l'elaboració del concepte, entre repressió manifesta i llibertat arrabassada, conté una sèrie de valors intrínsecs que la caracteritzen i que la defineixen i que, ara, més que mai, no es poden oblidar per qüestions de, repeteixo, i ho escric en majúscules, DIGNITAT NACIONAL.